

Місячний Економічний Моніторинг України

- Нова пропозиція щодо конституційної реформи передбачає вибори президента Верховною Радою.
- Шість партій парламентської більшості збираються висунути єдиного кандидата на виборах президента.
- Через поганий врожай зерна і пізній період його збору додана вартість у сільському господарстві значно зменшилась, що призвело до сповільнення зростання реального ВВП.
- Фонд державного майна України передбачає в 2004 році надходження від приватизації на рівні 2,15 млрд. грн. і формує перелік підприємств для приватизації.
- З січня по червень експорт товарів зріс на 27% дпр, а імпорт товарів - на 29% дпр.
- Президент наклав вето на поправки до закону про ПДВ, які передбачали зменшення ставки ПДВ з 20% до 17%, а також на нещодавно прийнятий закон "Про телекомунікації".
- НБУ, Кабінет Міністрів і Світовий Банк намагаються спільними зусиллями реформувати Ощадбанк.

**№9 (35)
Вересень
2003**

Населення: 48 млн.
Промислове виробництво/ВВП: 30,5%
Сільськогосподарське виробництво/ВВП: 13,5%
Інвестиції/ВВП: 20,3%
Експорт: Росія 22%, ЄС 17%
Імпорт: Росія 34%, ЄС 20 %

Політика: Готується новий варіант конституційної реформи

Президент відкликав свої пропозиції щодо конституційної реформи, який, скоріше за все, було приречено на невдачу, оскільки конституційна більшість не підтримала би його. Політичні сили привітали цей крок. Наступний варіант конституційної реформи готується у співробітництві з Комуністичною та Соціалістичною партіями і, якщо буде досягнуто компромісу, він має всі шанси бути прийнятим. В новому варіанті ідея парламентської республіки отримала ще більшої ваги, оскільки пропонується обирати президента України парламентом. Якщо ці зміни будуть запроваджені, то вибори президента 2004 року будуть всенародними, тоді як відразу після парламентських виборів 2006 року нового президента буде обрано парламентом.

"Наша Україна", найбільша парламентська фракція, виступає проти конституційної реформи у варіанті президента та двох опозиційних партій. Цей блок очолює В. Ющенко, найбільш популярний політик в Україні, який має великі шанси на перемогу в президентських виборах. Тому очікується, що "Наша Україна" може запропонувати своє бачення конституційної реформи, яке буде виключати вибори президента парламентом.

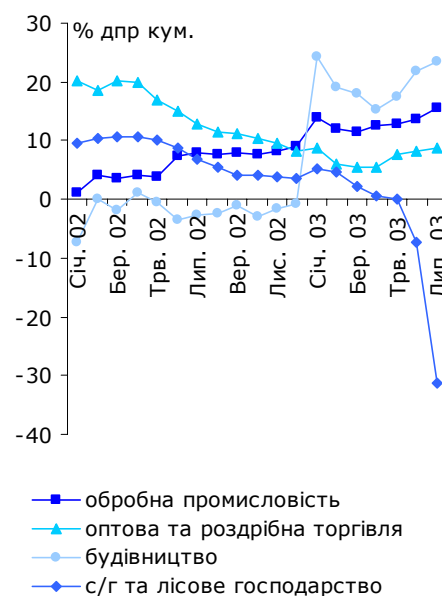
Шість партій парламентської більшості підписали угоду, спрямовану на інтенсифікацію співробітництва між політичними силами більшості. Партії заявили про своє бажання працювати разом під час президентських виборів 2004 року і висунути єдиного кандидата від свого блоку.

Україна закінчила відправку своїх військових частин до Іраку. З першого вересня 1656 українських солдат розпочали свою місію у секторі Іраку, який знаходиться під наглядом Польщі. Українські представники також увійдуть до іракського коаліційного уряду. Президент Буш у своєму посланні висловив подяку Україні за її позицію щодо Іраку.

Реальний сектор: Зростання реального ВВП сповільнилось через поганий врожай

За даними Держкомстату, з січня по липень реальний ВВП зріс на 5,1% дпр, в той час як відповідне значення за перші шість місяців становило 7,5% дпр. Значне сповільнення зростання пов'язане з різким зменшенням виробництва в сільському

Зростання доданої вартості у деяких секторах економіки

Джерело: Держкомстат

Інститут Економічних Досліджень та Політичних Консультаций
вул. Рейтарська 8/5-А, 01034 Київ
Тел. (+38044) 228-6342
Факс (+38044) 228-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua
<http://www.ier.kiev.ua>

господарстві: додана вартість в цьому секторі зменшилась на 31,4% дпр кум. через низький врожай зерна і пізній період його збору у порівнянні з 2002 роком. Зростання в інших секторах економіки, таких як промислове виробництво, будівництво і транспорт, продовжується. Очікується, що ці сектори будуть залишатися головними чинниками зростання доданої вартості до кінця року.

Протягом першої половини року інвестиції в основний капітал зросли на 27,5% дпр, що вказує на них як на головний чинник зростання ВВП. Відповідно до цього тренду зростання машинобудівництва становило 30,7% дпр кум.; особливо високі темпи зростання були в виробництві транспортного устаткування. Імпорт інвестиційних товарів також збільшився.

Галузеві тенденції: Фонд державного майна оприлюднив приватизаційні плани на 2004 рік

Приватизація. Фонд державного майна передбачає в 2004 році надходження від приватизації на рівні 2,15 млрд. грн., що дорівнює показнику 2003 року. Перелік підприємств, включених до плану приватизації наступного року, містить державні частки в нафтопереробній компанії "Укртатнафта", обленерго і, можливо, великого монополіста по видобутку руди "Укррудпром". Лідер у галузі чорної металургії компанія "Криворіжсталь" також може бути приватизованою в 2004 році. Займаючи 20% ринку чорного металу, вона є однією з найбільших українських компаній. Попередній перелік підприємств для приватизації в 2004 році не включає національну компанію по видобутку нафти "Укрнафта".

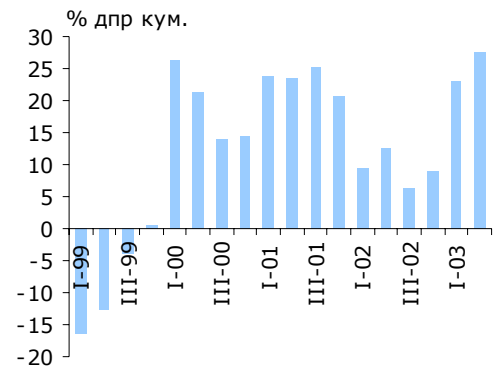
Україна продала останню частку у розмірі 25% + 1 акція в Нікопольському глиноземному заводі за 205,5 млн. грн. концерну "Придніпров'я", який купив і попередню частку у розмірі 25% в травні 2003 року. Приватизація конкурентоспроможного державного підприємства є позитивним кроком, але одноразовий продаж консолідованої частки у розмірі 50% + 1 акція приніс би більше прибутку.

Інфраструктура. Президент Л.Кучма наклав вето на прийнятий Верховною Радою Закон "Про телекомунікації". Отже, старий Закон "Про зв'язок" залишився чинним, включаючи внесені до нього зміни, які забороняють операторам робити платними вхідні дзвінки після 19 вересня, коли ці зміни наберуть сили. Зміни сильно критикувалися за несвоєчасне адміністративне втручання в ринкові механізми. Однак, позитивний момент президентського вето полягає в тому, що оператори ринку змушені прискорювати переговори щодо взаємозв'язку та взаєморозрахунків, а також інвестувати кошти у створення систем взаєморозрахунків.

Державне управління залізничного транспорту Укрзалізниця запустило другий швидкісний потяг "Столичний експрес" за маршрутом Київ-Дніпропетровськ. Новий потяг долає відстань між Києвом та Дніпропетровськом втричі швидше, ніж звичайний пасажирський потяг. Незважаючи на високі витрати, проект повинен покращити якість транспортування в Україні.

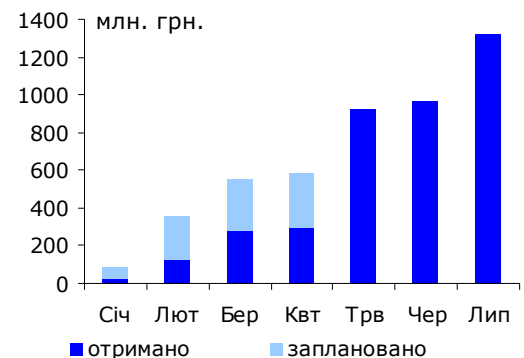
Сільське господарство. Після ряду розслідувань Антимонопольний комітет України відкинув припущення щодо монополізації ринку зерна та підвищення цін на зерно, борошно, крупи та хліб у цьому році в результаті монополістичної поведінки окремих компаній. Результати розслідувань викликають сумніви у доцільності поточної політики сильного адміністративного втручання та контролю в сільському господарстві та на продовольчому ринку. Донедавна Кабінет Міністрів розглядав існування монополістичної поведінки зерно-торгових компаній як основний аргумент на користь адміністративного контролю цін, обмеження експорту і регулювання потоків сільськогосподарської продукції в Україні. Оскільки поточна політика вимагає значних адміністративних

Інвестиції у основний капітал

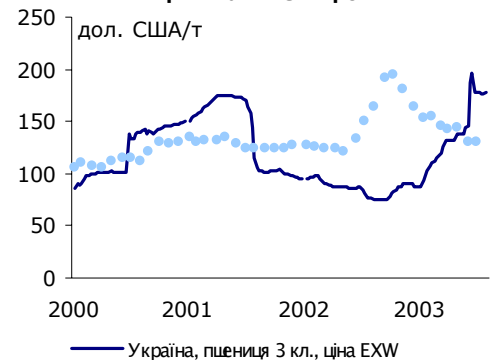
Джерело: Держкомстат

Надходження від приватизації у 2003 році*

Джерело: Державне казначейство
* лише загальний фонд бюджету

Світова та внутрішня в Україні ціни на пшеницю

Джерела: УкрАгроКонсалт, Міністерство сільського господарства США

витрат, одночасно руйнуючи імідж України як країни, орієнтованої на ринкові реформи, багато експертів і представників Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції рекомендують уряду переглянути його політику на ринку зерна та дозволити ринку саморегулюватися, надаючи при цьому державну підтримку найбільш вразливим споживачам.

Зовнішній сектор: Торговельний баланс залишається позитивним

За інформацією Держкомстату, за перше півріччя цього року експорт товарів зріс на 27% дпр, тоді як імпорт збільшився на 29% дпр. Торговельний баланс залишився позитивним на рівні 444 млн. доларів США. Найбільшими компонентами росту експорту були чорні метали, хімічні та мінеральні продукти. В той час як сприятливі умови на світовому ринку металів визначили позитивну динаміку металургійного експорту, для росту експорту мінеральних продуктів найвагомим чинником стала відміна заборони на реекспорт газу, що набрала чинності з початку цього року. Швидке зростання імпорту енергоносіїв, а також машин, обладнання та транспорту визначило високі темпи зростання імпорту. Очікується, що в другому півріччі зростання імпорту може прискоритися завдяки закупівлі зерна.

Фіскальна політика: Президент наклав вето на зміни до Закону про ПДВ

Президент наклав вето на зміни до Закону "Про податок на додану вартість". Таким чином, уряд готує проект бюджету 2004 базуючись на старій ставці ПДВ в 20% та переліку пільг, який включає пільги на ліки, медичні послуги та продаж новозбудованого житла. Проте Верховна Рада все ще може подолати вето та зменшити ставку ПДВ до 17% та звужити перелік пільг по ПДВ. В той же час така практика протирічить положенням Бюджетного кодексу щодо формування бюджету на наступний рік.

За січень-липень рівень виконання доходів Державного бюджету становив 103%. Перевиконання було досягнуто завдяки високому рівню податкових надходжень, що досяг 105%. Проте, рівень виконання неподаткових надходжень був досить низьким та не перевищив 90% через подовження недовиконання таких доходів, як перевищення валових доходів над видатками НБУ, дивідендів, рентної плати. Рівень виконання видатків бюджету досяг 94%, підтримуючи профіцит на рівні 1,9 млрд. грн.

Монетарна політика: Пропозиція грошей зростає в швидкому темпі

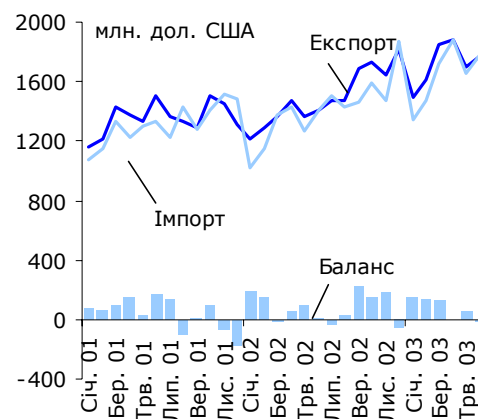
Між січнем та серпнем монетарна база розширилася на 23,9%, в той час як рівень зростання пропозиції грошей склав 28,6%. Таким чином, обидва показники перевищили верхню межу, встановлену Радою НБУ на поточний рік (20% та 27% відповідно). Голова Ради НБУ А. Гальчинський повідомив, що випереджувальна динаміка грошової маси відповідає неочікувано сприятливому розвитку економіки, який має місце цього року і тому заплановані рівні зростання монетарних показників можуть бути збільшені. Якщо ця тенденція подовжиться, то розвиток монетарної бази та пропозиції грошей, більш за все, повторить тенденцію минулих років та досягне відповідно близько 30% та 40% зростання на кінець 2003 року.

В серпні зростання споживчих цін уповільнилося до 5,8% дпр.

Фінансові ринки: Комплексна реформа Ощадбанку

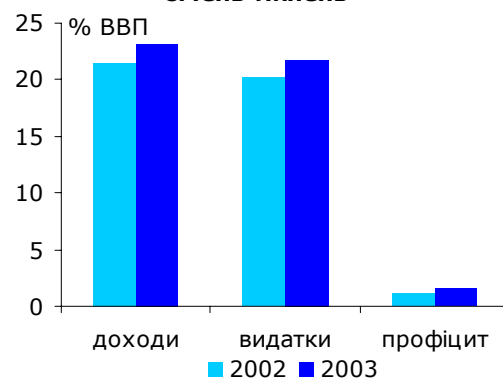
Банківський сектор. НБУ, Кабінет Міністрів та Світовий Банк підписали угоду, спрямовану на покращення діяльності Ощадбанку, який перебуває у 100% державній власності, та є одним з найбільших комерційних банків України. Відповідно до угоди, НБУ встановив декілька вимог щодо діяльності

Динаміка зовнішньої торгівлі товарами

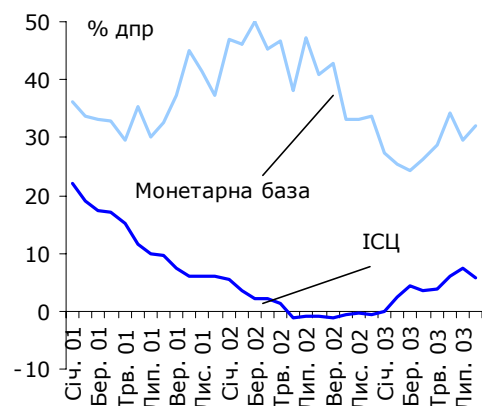
Джерело: Держкомстат

Доходи та видатки Державного бюджету за січень-липень

Джерело: Звіт и Казначейства

Зміна монетарної бази та індексу споживчих цін

Джерело: Держкомстат, НБУ

Ощадбанку. НБУ зобов'язав банк надавати позики лише фізичним особам або під програми, що фінансуються за рахунок державних коштів, позики юридичним особам надавати заборонено. Крім того, загальну суму кредитного портфелю банку має бути зменшено з 2,45 млрд. грн. до 2,20 млрд. грн. Національний банк також встановив граничну межу процентної ставки по депозитах, що сплачується Ощадбанком, обмежив створення нових філіалів та зобов'язав збільшити статутний фонд. Хоча протягом багатьох років Ощадбанк мав проблеми, комплексні заходи оздоровлення були застосовані лише зараз.

Економічні Тенденції

ІІкв 02 IIIкв 02 IVкв 02 Iкв 03 IIкв 03 Квт. Трв. Чер. Лип. Сер.

Зростання ВВП (реальне)	% дпр	4,7	4,3	6,1	7,0	...	7,4	8,3	8,3
Зростання ВВП (реальне, кум.)	% дпр	4,4	4,3	4,8	7,0	7,5	7,1	7,3	7,5
Промислове виробництво (реальне)	% дпр	5,8	6,0	7,0	10,7	12,4	11,4	11,7	12,4
С/госп. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	9,2	3,0	1,9	1,3	-6,0	0,6	0,2	-6,0
ІСЦ	% дпр	-1,1	-1,1	-0,6	4,3	5,9	3,6	3,9	5,9	7,4	5,8
ІВЦ	% дпр	4,0	4,9	5,7	9,9	5,3	8,9	7,6	5,3	5,3	6,8
Експорт (дол. США, кум.)*	% дпр	2,4	6,9	10,7	24,6	...	27,8"	27,1"
Імпорт (дол. США, кум.)*	% дпр	0,9	4,7	4,9	22,8	...	29,1"	29,2"
Торгівельний баланс товарами (кум.)	млрд. дол. США	0,20	0,37	0,98	0,32	...	0,41"	0,46"
Поточний рахунок, на кінець періоду	млрд. дол. США	1,45	2,21	3,17	1,08	...	x	x	x	x	x
Поточний рахунок	% ВВП	8,3	7,5	7,62	11,9	...	x	x	x	x	x
Міжнародні резерви	млрд. дол. США	3,41	4,02	4,42	4,60	6,17	4,87	5,30	6,17	6,52	5,04°
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	38,0	42,9	33,6	24,4	34,2	26,3	28,6	34,2	29,3	32,0
Сер.відс.ставка за кредитами у грн.**	% річних	25,0	20,1	19,5	17,9	17,2	18,3	17,9	17,2	18,2	18,2
Обмінний курс, середній	дол. США	5,33	5,33	5,33	5,33	5,33	5,33	5,33	5,33	5,33	5,33
Обмінний курс, середній	євро	4,88	5,24	5,33	5,71	6,05	5,78	6,14	6,23	6,07	5,95

ДЖЕРЕЛО: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, власні розрахунки

" Місячні дані наведені тільки для експорту/імпорту товарами (джерело: Держкомстат)

квартальні дані містять експорт та імпорт товарів та послуг (джерело: НБУ)

* Зростання у доларовому виразі

** Середньозважена відсоткова ставка за кредитами у гривнях (НБУ)

° Чисті міжнародні резерви (джерело: НБУ)

Основні Економічні Показники

1995 1996 1997 1998 1999 2000 2001 2002

Номінальний ВВП	млрд. грн.	54,5	81,5	93,4	102,6	130,4	173,0	201,9	220,9
Номінальний ВВП	млрд. дол. США	37,0	44,6	50,2	41,9	31,6	31,8	37,4	41,4
Зростання ВВП (реальне)	% дпр	-12,2	-10	-3	-1,9	-0,2	5,9	9,1	4,8
Промислове виробництво (реальне)	% дпр	-12,0	-5,1	-0,3	-1,0	4,0	12,4	14,2	7,0
Сільськогосп. виробництво (реальне)	% дпр	-3,6	-9,5	-1,9	-9,8	-6,9	9,8	9,9	1,9
ІСЦ, в середньому за період	% дпр	376,4	80,2	15,9	10,6	22,7	28,2	12,0	0,8
ІСЦ, на кінець періоду	% дпр	181,7	39,7	10,1	20,0	19,2	25,8	6,1	-0,6
ІВЦ, в середньому за період	% дпр	488,9	52,1	7,7	13,2	31,5	20,9	8,6	3,1
ІВЦ, на кінець періоду	% дпр	172,1	17,3	5,0	35,4	16,0	20,8	0,9	5,7
Експорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	2,6	19,1	0,0	-13,4	-7,9	17,9	9,5	10,7
Імпорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	1,5	17,4	2,0	-14,0	-19,1	18,9	14,1	4,9
Поточний рахунок	млрд. дол. США	-1,2	-1,2	-1,3	-1,3	0,9 °	1,2 °°	1,4	3,1
Поточний рахунок	% ВВП	-3,1	-2,7	-2,7	-3,1	2,9	3,8	3,7	7,5
Чисті прямі іноземні інвестиції	млрд. дол. США	0,3	0,5	0,6	0,7	0,5	0,6	0,8	0,7
Міжнародні резерви	млрд. дол. США	1,1	2,0	2,4	0,8	1,1	1,5	3,1	4,4
Бюджетний баланс***	% ВВП	-6,9	-5,1	-6,8	-2,7	-2,1	-0,7	-1,9	0,8
Загальний державний борг	% ВВП	40,9	25,0	30,3	49,4	61,4	44,5	37,4	34,4
Зовн. борг (загальний)	% ВВП	26,3	20,5	19,4	38,4	50,0	32,5	26,8	24,7
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	132,3	38,0	44,6	21,9	39,3	39,9	37,4	33,6
Обмінний курс, середній	дол. США	1,5	1,8	1,9	2,4	4,1	5,4	5,4	5,3
Обмінний курс, на кінець періоду	дол. США	1,8	1,9	1,9	3,4	5,1	5,4	5,3	5,3
Обмінний курс, середній	євро	1,9	2,3	2,1	2,8	4,4	5,0	4,8	5,0
Обмінний курс, на кінець періоду	євро	2,3	2,4	2,1	4,0	5,2	5,1	4,7	5,5

ДЖЕРЕЛО: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, IFS, власні розрахунки

*** Бюджетний баланс розрахований за новою методологією, що застосовується з 2002 року.

"Мінус" означає дефіцит бюджету

- ° Вартість товарів, переданих у власність Росії згідно з міжурядовою угодою про розподіл Чорноморського флоту, підписаною у травні 1997 року, на загальну суму 726 млн. дол. США не врахована.
- °° Вартість авіакомплексів, переданих у власність Росії як частина боргу за газ, згідно з міжурядовою угодою, підписаною у жовтні 1999 року, на загальну суму 274 млн. дол. США не врахована.

Скорочення

дпк до попереднього кварталу

дпр до попереднього року

дпм до попереднього місяця

кум. кумулятивно